ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courier de Cettigné" Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 2. ЦЕТИЊЕ, 2. ЈУЛА 1908. ГОД. ГОДИНА I

Цетиње, 2. јула

Испади противу Црне Горе у једном дијелу српско-хрватске штампе не датирају од јуче. Они се протежу од неколико година на овамо. Али од како се на Црну Гору и њене светиње упиру ове отровне стријеле из логора познатих југословенских редакција није се дрзовитије никада писало него сада.

И прије су се износиле неистине, одвратне и глупе, мрске и свирепе; и прије се клеветало и денуцирало, али овако како се сада пише о Црној Гори и о приликама у њој не би писали, ваистину, горе ни заклети непријатељи нашега народа.

Да то писање и цијела кампања има своју нарочиту тенденцију, ван сваке је сумње. О томе нас је баш она сама својим некоректним поступцима увјерила, а нарочито у погледу изношења неистина, које су биле фабрикати појединих редакција ових жалосних српских листова.

У први мах се покушавало с наше стране, да се те неистине исправе. Сматрало се код нас, да су поједини листови у заблуди и да је такво писање плод њихове необавијештености и злоупотребе са стране. Демантовало се. Они су преко тога прелазили ћутке и настављали су са новим измишљотинама и са новим лажама, не штедећи ни највеће светиње наше, које би, као Србима и Словенима, да је среће, и њима требале да буду исто тако свете. Тиме су испољавали, да њима није стало до истине, јер да им је било до правог стања ствари, они би се користили сопственим искуством и добро би пазили чиме би пунили ступце својих листова.

Али се они на то не осврћу. С дана у дан њихове су измишљотине све грубље и одвратније; они су све то више смјелији и дрзовитији, да већ прелазе сваку границу.

И кад је то тако, када сами засвједочавају некоректним поступцима својим и одвратним испадима противу наше земље, да је цијелој тој новинарској кампањи једини задатак, да нашу земљу дискредитују и да јој углед пред свијетом униже и да нас на сваком кораку омаловаже, природно је, што ми не можемо и не смијемо гледати више на њу онако како смо зар и могли гледати до сада. И кад ова одвратна кампања према нама нема обзира, него све грубље задире у започетом одвратном правцу, нећемо јој ни ми остајати дужни, но ћемо се са том бијесном немани ухватити снажно у коштац, вјерујући у стару нашу срећу и природни закон, да ће правда, која је на нашој страни, ипак побиједити.

Српски листови и национална ствар

У кампањи, која се подигла противу прилика у нашој земљи, највидније мјесто заузимају листови из неослобођених крајева Српства. Они су ти који чисто са неком насладом пишу о нашој земљи онако како се није писало ни о којој земљи до сада.

И ако су покренути да на првом мјесту стоје на бранику онога народа, у чијој се ужој околини налазе, и ако су позвани да главну бригу воде о њему, они ту своју свету дужност пренебрегавају. И у колико се више удаљују од те свете дужности своје, у толико више кипте погрдама на Црну Гору и на прилике у њој.

Одвратна је слика коју они пружају, још одвратнији су ресултати до којих се долази читајући те листове.

Они су сви једнаки.

Они пружају слику издајничке штампе.

Судећи по њима, Црна Гора је једина земља, у којој није ништа на своме мјесту, и гдје нема ничега што је добро. Све што проистиче из Црне Горе, како они то представљају, одвратно је и гнусно. У Црној Гори нема ничега што би ти листови могли похвалити или бар одобрити. За њу они немају ни једне лијепе ријечи.

Од нас је далеко и помисао да им украђујемо право да покланјају пажњу Црној Гори и да им замјерамо што се осврћу на њу. Напротив, налазимо да им је и дужност, да своје читаоце обавјештавају о приликама земље, са којима их везују крвне везе и у којој живи народ оне исте гране од које су и они сами. Али *онако* како то ови листови чине не може нико одобрити.

Они прије свега, усредсређујући сву своју пажњу на прилике у Црној Гори, одстрањују се од главног задатка. У позадинни остављају прече дужности своје, које су их морале и руководити на покретање тих листова. Тиме се гријеше о дужност своју. Јер док о Црној Гори читаве стране својих листова троше, за прилике оног дијела српског народа у коме су поникли једва ријечи имају. А то за њих не само што није за похвалу, но им се не може ни одобрити.

Обавјештавајући тенденциозно о приликама у Црној Гори српски живаљ ван Књажевине, они се гријеше како о новинарску дужност, тако и о националну ствар. Чак све и да је онако како они дижу аларм о Црној Гори, патриотизам им налаже, да много што шта прећуте; нарочито да су суптилни према нашим светињама, које су и које морају бити и светиње васколиког Српства. А још им се мање може овако држање одобрити кад, онако од аз до ижице, обмањују необавијештени српски и страни свијет. Тиме и таквим радом они не служе своме светом новинарском позиву, а најмање општој националној ствари. Раскомадани српски народ нема од таквог њиховог гнусног рада никакве користи, но, напротив, као и цијела општа ствар, само је у штети. То не смију чинити ни други листови, којима је стало до опште националне ствари, а најмање то смију чинити листови који су поникли у неослобођеним крајевима Српства. Срби у тим крајевима од слободне Књажевине с правом очекују моралне потпоре да би могли истрајати у борби са страним елементом. За постизање националних идеала они с правом упиру очи и на слободну Црну Гору, која је вјечито била поприште борбе за српску независност. А какву му ови жалосни листови пружају слику о тој Црној Гори, о тој слободној земљи? Грозну! Пружају му такву слику, да му руше све идеале, да му убијају вољу на бољу будућност и да га доводе до очајања. Зар му се може милити тиме ослобођење и зар може изгледати на бољу будућност своју? Јер кад слободни српски народ такве дане преживљује, шта је стало до њега? Они тиме чине издајство баш према ономе дијелу српског народа, за који су позвани да раде и жртвују све само да би га помогли и допринели да у тешкој борби за општу ствар истраје.

А то издајство према општој народној ствари је у толико веће што непријатељима нашега васколиког народа пружају прилике, да се тим њиховим радом користе на општу штету народа српског. Искоришћујући те њихове одвратности заједнички непријатељ двојако добија. Снага српског народа се троши у међусобне зађевице и одстрањује се од главнијих задатака, а и углед српског народа се убија и излаже подсмијеху.

А такав се рад може назвати свакако прије што друго само не патриотски.

То је грубо издајство према националној мисли.

Сви листови против Црне Горе, а „Наше Јединство" против Српства!

Угледни и родољубиви хрватски лист „Наше јединство", који излази у Сплету, донио је под горњим ироничним натписом овај чланак:

„Чује се од неких Ђетића, за вас разлог, да се оправда данашња либелска биоградска кампања против Црне Горе, да сви листови пишу против — изузевши у Далмацији само „Naše Jedinstvo".

Сви листови против! Пусте, празне фразе, које баш у нас на словенскоме југу не вриједе ништа, а за доказ су у своје вријеме новинарске кампање и против Штросмајера, Клајића, Барчића и др. Прије свега, ако ћемо се осврнути и на саме српске листове, сви њихови уредници против Књаза Николе и данашње његове владе, а само двојица (и више! прим. уреди.) за њу, али та двојица, видите, вриједе од свију оних десет пута више, па да би још десет пута било оволико тих уредника.

Та двојица су г. г. д-р Полит Десанчић и Стеван Ћурчић. *Оба су шкуђна.*

Д-р Полит Десанчић, уредник „Браника" је без сумње најученији и најобразованији публициста на словенском југу. То је опште признати ум, а свесловенски ч свесрпски патриота. Госп. Стеван Ћурчић, уредник изврсно и у Биограду европски уређиваног листа „Београдских Новина", старији је и познати патриота и публициста. Та, не даље од лани славио је 30-годишњи јубилеј, и сви новинари без разлике странака у Биограду и у Србији исказаше му велике почасти, а учествовала је сва интелигенција, опет без разлике странака, која се и мало занима политиком или новинарством.

Сада би ми жељели, да нам се именује тај српски новинар, који би се могао ради гласа, спреме, заслуга и прошлости мјерити с овом двојицом. А поред ове двојице познатих, чувених публициста — стоји трећи, јер четвртога не можете наћи, не има га још од некога гласа и неких заслуга, јер су сви остали млади, или од јучер публицисте.

Многи ни опробани и познати публицисти помријеше, остала су још само три од гласа, од прошлости, од ума, од заслуга, а ти су, понављамо: д-р Полит Десанчић, Стеван Ћурчић и — д-р Лазар Томановић.

Интересантно је пак овдје напоменути, да мостарски „Народ" наш лист убраја у листове, који су против Српства и свега што је српско. Јесте ли чули? „Naše Jedinstvo" је србофобски лист!! (Јер и није српско завјеренички и против је Србије, кад није за Србију завјереника, и није за.... блато против Црне Горе).

У осталом „Народу", који тако пише, јер му ни „Hrvatski Dnevnik" не напада Књаза, као ни „Naše Jedinstvo" (ово као ни д-р Политов „Браник"), одговорићемо: а „Hrvatsko Pravo" и „Prava Crvena Hrvatska" опет пишу против Књаза исто онако, као и „Народ"!

Приближно и „N. Fr. Presse."

Не тако и руски, француски и талијански листови, изузевши једино „Трибуну", којој против Црне Горе пише из Беча г. Дуидан, талијанаш из Сплета, који је бар нама у Сплету познат као жарки „словенофил", па без сумње оно пише из чистих „словенофилских" му осјећаја!"

Србија и Црна Гора

глас из Србије

Мутне прилике — Разорљива политика — Братске везе — Народ се ограђује — Завјера и народ у Краљевини.

Политичке прилике су у Србији мутне. Копља се ломе — [illegible] радикала. И Ст — [illegible] почетком јуна [illegible] ди. Слаби су из [illegible] се очекују опет нови изори. Ти са спољном политиком није боље. Између Србије и Бугарске су затегнути односи, а што се тиче односа према Ц. Гори за сваку су осуду.

Могу листови писати што хоће, али ће слабо ко одобрити политику која се у Србији води према Ц. Гори. Та разорљива политика не само што нема у народу ослонца, но је он са гнушањем и одвратношћу прати. Није то нова ствар. Народ у Краљевини врло добро види о чему се ради и гдје то води. Крв није вода, па ни братски осјећаји нешто што се може обично разрушити. Народ у Краљевини није никада од себе раздвајао браћу из Ц. Горе. Врло добро зна он, да пут, којим се сада иде, не води никаквом добру. Научио је он, да у добру Ц. Горе гледа и своје добро и не губи из вида, да општа српска ствар може напредовати само тако, ако једна и друга слободна српска земља иду руку под руку и раме уз раме.

Према томе на оно што се у Биограду ради и што проистиче противу Ц. Горе не треба никако гледати као ствар из Србије, него само као дјело извјесних обиљежених кругова у Србији. Народ српски није одобравао ни братоубилачку војну 1885. г., а још мање да одобрава оваку одвратну и гнусну кампању противу Ц. Горе, коју ни један поштен и честит човјек не може одобрити.

А да је простосрдачног и честитог народа у Краљевини мишљење супротно ономе што се на биоградским Теразијама исповиједа, најбоље се истакло приликом открића завјере на Цетињу.

И ако се настојава, да се наметне мишљење како је цијела завјера плод мјеродавних чинилоца са Цетиња и да је она подешена у задњој намјери, сви људи, који српски мисле и који су упознати са махинацијама ових из Биограда, не само вјерују, но су и убијеђени, да у афери с бомбама има прста из Биограда и да се он на самом процесу ни из близа није могао видјети колико је стварно његове акције било. Зна се и за побуде, које су познату клику руководиле, као год и ко је ту удјела имао.

Независно јавно мњење у Србији је неоспорно на страну Ц. Горе и никакве га махинације не могу обманути, јер је ствар

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE "ĐURĐE CRNOJEVIĆ"

очигледна. А када би се у обзир узеле још и неке чињенице, које, разумије се, нико не губи из вида, било би потпуно јасно, да овака политика не води никаку добру, а најмање општем српском.

То браћа из Ц. Горе не треба да губе из вида и ни један часак не треба да сумњају у искрене и чисте братске осјећаје народа из Краљевине, који се са оваквим накарадним радом некојих кругова из Биограда не само не слаже, но га се гнуша и са довратношћу прати, онако исто као браћа из Ц. Горе, која ће за вазда остати „српске круне ти драго камење“. С.

Одзиви „Цетињском Вјеснику“

Добијамо ове редове

Радосно и свесрдно поздрављам појаву «Цетињског Вјесника»! Поздрављам га онако исто срдачно као што ће га поздравити и цио поштени свијет. Он нам је добро дошао. Камо лијепе среће да га је одавно било.

Доста се ћутало. Доста се дозвољавало да се на Црну Гору и највеће светиње наше набацује ко стигне најодвратније и најгнусније. Крајња је потреба била, да се и ми огласимо и да од себе дамо аваза, како се наше ћутања не би рђаво разумијевало и погрешно тумачило.

Захваљујући нашим пријатељима и освједоченим пријатељима истине и правице гнусни испади противу Црне Горе нијесу ни до сада остајали неопажени: они нијесу дозвољавали да се истина угушује и да се профанише. Ватрено и смјело стајали су на бранику наше земље и нијесу сустајали. Чинили су колико су могли и зато им је част и хвала.

Али, као што ви згодно рекосте, потреба је да се да израза једнодушном огорчењу које нас је обухватило и да ми сами покажемо тима наметнутим «пријатељима» и «савјетницима» нашим, да је крајње вријеме да нас оставе на миру, јер је доста било њиховога. Чаша стрпљења се препунила. Ваља и нама издушити: ваља да и ми речемо своју!

Стајући на браник части и светиња наших «Цетињски Вјесник» ће наћи моћну потпору у нама самима. Као израз наш и одјек дубоко увријеђеног народа нашега он има тешку, али свету дужност. Тешку зато што ће се борити противу необуздане најезде из редова наше једнокрвне браће, која су све обзире одстранили, образ под ноге бацили и оштре жаоке отроване душе своје на нас наперили. И када су они могли толико далеко ићи и заборавити све обзире и пријећи сваку границу, не схваћајући наше досадање пасивно држање, не може се тражити и од нас да сједимо скрштених руку. Право на самоодбрану не може нам нико скратити у толико прије што смо до сада довољно доказа дали да нам је било много стало до мира и љубави, до слоге и братства. Нарочито нам се то не може замјерити кад се руководимо чистом и искреном намјером да, чувајући своје достојанство, одбијамо удар који се хоће да зада општој народној ствари.

Прожмани оним истим идејама, које је и «Цетињски Вјесник» као свој програм истакао, ми му желимо сваку срећу, увјерени, да ће пожњети успијех од кога ће Српство само користи имати.

Моје је дубоко увјерење да ће лато «Цетињски Вјесник» наићи на опште признање и потпору.

Хроника

Стенографске биљешке. — Општа ствар само губи. — Како то да се тумачи? — Све сами малери. — Жив ми Тодор!

Стенографске биљешке. Са јавне расправе по дјелу злочина велеиздаје доштампавају се стенографске биљешке и ни један лист, од оних, што се радо баве писањем о Црној Гори, да се сјети, да их прелиста и да проговори коју ријеч. Они радије воле, да нагађају и да произвољно износе са јавне расправе чак и оно, што на њој није било, него што ће се послужити овим тако важним подацима, за које се зна, да су аутентични. А да им је стало до суштине ствари и до онога, што је било, могли би се врло лијепо користити њима. Само у томе случају не би могли никако да долазе до оних закључака, какве сада напамет праве, те им за то и боље подноси, да причају само оно, што им годи и што некоме у рачун иде. Једно је само, што они заборављају, а то је, што су сметнули с ума, да и други читају ове биљешке и тако се најбоље увјеравају, колико има истине у опште, што ли листови пишу и колико им је стало до истине, кад тако пишу.

Општа ствар само губи. Да од бијесне кампање противу Црне Горе општа ствар српска само губи и да од ње само наши непријатељи могу имати користи, свакоме је и сувише јасно, али само не онима, који овом кампањом руководе. Они у томе толико далеко иду, да се и не обзиру на рђаве пошљедице. А да је поштења и памети и да је у питању виша ствар, довољно би им било, да виде, како се све ово тумачи на другој страни, која из свега овога црпи користи. Од туда не би н. пр. један лист, који је познати противник свега онога, што је српско, могао доћи до закључка, да Срби немају никаква смисла за слободу и да би им требала ту слободу Европа у исколико одузети и не би могао писање појединих листова противу Црне Горе искористити на штету цијелог српског народа, а нарочито оног дијела, који тек изгледа на бољу будућност своју. Таквим се радом не служи интересима Српства, но се само копа гроб националној идеји.

Како то да се тумачи? Болећивост срца једног дијела српске штампе јако пада у очи према осуђенима по дјелу завјереничког комплота. Шта ко ради, они пуне ступце својијех листова о томе и никада довољно да се напишу. Шта све на раде: и пријете и моле и богораде и срамоте. Судбина осуђених много их је коснула и никако им не да мира. Та њихова хришћанска болећивост према страдалницима била би још и јасна, да је испољавају и према онима, за које су позвани да се старају. Али док је сиромаху Кочићу душа у подгрлу и док су пожаревачки казамати пуни новинара и политичких криваца, дотле се преко њихових патња ћутке прелази и не окреће се главе, што би им, зар још могли и моћи, јер су довољно испаштали. Зато се и намеће питање, како да се ова нарочита болећивост протумачи?

Све сами малери. Сарајевска „Ријеч“ позавидјела својим колегама из Загреба и Мостара, па се и она дала у открића. Али је некако малерозна, да на сваком кораку награише. У томе је толико лоше среће, да је заслужила искрено сажаљење. Јако потсјећа на онога несрећника, који се жалио како би се и здраво дрво, да га дохвати, сасушило. Насјела са откровењем Чубрановића, као год и са писмом г. бригадира Ј. Вукотића, чије пошљедице тек има да осјети, па није боље прошла ни са изјавом свога коректора, онога истог, који је, како то сарајевски „Дан“ откри, служио као копча између Ђ. Настића и „Српске Ријечи“, која се раније уби доказујући како Настић на њој није никад сарађивао. Истина, и у изјави овога коректора не стоји изрично, да је Настић писао за „С. Ријеч“, али се одао како је ипак са Настићем имао везе и чак му један напис на читање давао, да би видио да ли је добар. То је пех!

Жив ми Тодор! Загребачки „Србобран“ говори о пресуди цетињског суда и, како га је Бог дао, свом жестином се обара на браниоце оптужених. Он и иначе не бира ријечи, али је према браниоцима оптужених и сувише галантан и вели како су они на цетињском суду „играли најжалоснију улогу која се може запамтити“. Сиромах „Србобран“! Ту је самога себе толико опсамарио, да му већег ударца не треба, јер ти из „Србобрана“, што тако радо напамет пишу, а још радије што грде и руже, треба да знају, да су браниоци били у већини политички једномишљеници оптужених, па ако их је ико могао да брани, то би их они заистину бранили.

Мисли

Историја српског народа не престаје да је без црвеног нита, који се огледа у ономе: „Кајине, гдје ти је брат?“

—

Рат или мир, али ни по какву цијену ни рат ни мир.

М. Пирођанац

Блато је лако бацити; тешко је само сачувати се, да се човјек, бацајући се њиме, сам не окаља.

Лаж је брза, али кратко траје.

—

„Ко ти ископа око?“ „Брат“. „Зато је тако дубоко“.

—

Не мјери се удар какав је, но се мјери од кога је.

Наши Записи

Дундање сињор Дундана

Некакав сињор Дудан, или Дундан, Бог би га знао како ли се зове, из Беча дунда кроз римску „Трибуну“ противу Црне Горе. Тај господин своја обавјештења о Црној Гори црпи из бечке Neue Freie Presse, а ова опет од свога дописника из Биограда Ђура Костића, и тако те информације са свијем природно испадају против Црне Горе. Само, ми се чудимо озбиљноме талијанскоме листу Tribini, која важи чак и као орган добро поскојих кругова, како она може да навећених кругова, како она може да наиђе на лијепак дундању једнога Дундана.

Цетињски ђелат

Онај Раваншолов тип, Петар Новаковић, у својој одбрани пред судом у Котору непрестано је говорио о некаквим цетињскијем целатима. Неки наивни Которани нијесу га разумјели. И кад је Новаковић толико пута изустио ту ријеч, један ће у публици примјетити: *Откуда ђелато у суду на Цетињу?* Он је мислио, да је то сладолед, јер талијански gelato означава ту ријеч у нашем језику.

Манифестације, којих није било

„Бока“ вели, да су послије пресуде которске пороте при излазу из суда чињене манифестације пред ослобођеном четворицом саучесника у завјери против постојећега стања у Црној Гори. Тијех манифестација није било, и ако је на улици пред судом било доста публике. „Бока“ је измислила те манифестације, да би се могло рећи, како бар неко из публике симпатише клијентима њеногa редактора. Истина је, чуо се један излив симпатије. Пред вратима судске зграде стојала је г-ђа Олга Рачета, о којој се на јавноме суђењу на Цетињу између Раиковића и једнога адвоката водила препирка: да ли је госпођа или госпођица. Кад се појавио Петар Новаковић на излазу, она је раширила руке и с уздахом поздравила га ријечима: Ah, che simpatico!

То су биле све манифестације и уједно „страшна“ освета г-ђе Олге што су је неки били смели у њеноме „савјесноме“ вршењу курирске службе између Цетиња и Котора.

Страна политика.

Њемачка и Турска

Њемачка о састанку у Ревељу — Њемачка према Турској — Турска према реформама — Турска и тројни савјез.

Састанак руског цара са инглишким краљем у Ревељу изазвао је негодовање у Њемачкој. Пријатељство Русије и Инглишке њој се ни мало није допало, па то своје негодовање не пропушта и јавно да испољи. Зато јој се дала згодна прилика. Од стране Инглишке, у споразуму с Русијом, пао је предлог о реформној акцији у Мађедонији. Утјецај Њемачке на Турску врло је добро познат. Она сада настојава, да овај предлог осујети и преко Турске настојава да се одупре захтијеву о проширењу реформама у Мађедонији. Турска ће тако и поступити. У мјесто да усвоји предлоге о реформама у Мађедонији, обориће се на коју од балканских земаља. Како влада

Како стоји са парламентаризмом у Европи?

Под горњим натписом лијепо уређени биоградски часопис »Архив за правне и друштвене науке« доноси овај чланак, који ће интересовати и наше читаоце:

Многе појаве у сувременом парламентарноме животу, које пажљивом посматрачу не могу остати неопажене, почињу у свима уставнијем државама изазивати зебњу због онадања парламентаризма. Тај проблем, који је судбоносан за уставни поредак, у вези са другијем важнима правним питањима, био је овијех дана сиже јавног предавања једног од најпризнатијих научара државнога права. Др. Ђорђе Јелинек, и нашијем правницима добро познати професор на Хајделбершком Универзитету, шљедбеник на Блунчлијевој катедри, држао је — поводом реформе аустријског изборног закона — у правничкоме друштву у Бечу пред многобројнијем одличнијем правницима предавање, које се у главноме односило на уставне промјене и на функционисање и значај парламента у разнијем европскијем државама.

Сјајне мисли говорникове, проткане историјскијем подацима и аргументима из парламентарнога режима, заслужују тим већу пажњу, што је књижевност о тим темама веома оскудна. Покушаћемо, да из његове опсежне бесједе, изнесемо у најкраћим потезима бар најглавније идеје.

На питање, којијем се начином могу мјењати наши писани устави, изгледа, вели говорник, може се просто и лако одговорити. Устави садрже правна правила, а свако право мијења или се разрађује законима или обичајним правом. Самим констатовањем овијех општих категорија нама се отвара поглед у биће врло чудноватијех и интересантнијех појава, које или јасно и видљиво или сасвијем постепено, само оштром посматрачу разумљиво, постојеће основе државе другима замјењују.

Уставне су п р о м ј е н е, вели говорник, оне промјене, које постају намјерном радњом наке воље, а уставне м и ј е н е пак оне, изазване фактима, којима није намјера, да промјене произведу.

Теорија признаје савременој држави неограничену моћ воље. С тога она може свој устав како хоће мијењати, укинути, другим га замјенити. И то не мора бити само путем права. Устав неке државе може се и с и л о м потпуно промјенити. Свака р е в о л у ц и ј а тежи за промјеном устава: пошто над државом нема моћи, која би такве преокрете, долазили они од горе или од доље, могла учинити као да не постоје, то свака успјешна револуција ствара ново право. Али гдје су границе револуционарног преврата? Докле може ићи промјена устава револуцијом? Одговор даје нам Француска, земља, која је, као ни једна друга, свој државни ред преобразила читавим низом револуција. Садањи француски устав од 1875. не помиње ни једном ријечицом оно, што је понос сваког Француза, човјечанска и грађанска права, нити ујемчена уставна права. Па ипак француски правнички ауторитети једнодушно изјављују, да начела из 1789., и ако их ниједан члан устава данас не наводи, потпуно постоје.

Устави се могу, као и други закони, мијењати на три начина. Они могу бити сасвијем укинути, они могу бити измјењени или могу каснијем дерогативнијем законима изгубити силу. Само овај пошљедњи начин усвојен је у Сједињеним Државама. Њихов текст устава од 1787. до данас није мијењан, али има 15 допуна уставу. Но има држава, у којима се разни системи по ћуди примјењују, чиме се стварају врло чудновати односи. То је нарочито у Њемачкој. У уставним промјенама влада невјероватно стање тако, да данас нико из слога устава не може добити ни приближно тачну слику о основима државе.

Устави се обично штите нарочитим гаранцијама њихове неповредљивости. Као заштита устава служи прије свега позната америчка установа, да судови суде о томе, да ли закони одговарају материјалним уставним одредбама. Како се тај систем показује у пракси? Види се, да у Америци судија замјењује уставотворца. Ни једна земља на свијету не може показати тако мало закона, којима се устав мијења, као Америка. За један читав вијек доцније су само три уставне допуне, које су се показале као нужне услијед свршеног грађанског рата. То је само зато могуће, што су амерички правници поставили теорију т. з. „implied powers“ (подразумних власти). У слову устава почивају до сада неоткривене силе, које законодавство открива, а судија их у живот изводи. Американци радо говоре о томе, да има само три предмета, који се могу, као и њихов устав интерпретирати, а то су: библија, коран и дигесте. Највећа вјештина законскога слога тумачења не састоји се у томе, да се нешто из законскога слога изведе, него да се у њега унесе.

Говорник затим доказује, како се necessitas коју Модестин помиње као моћ која ствара законе, у нашој науци о правним изворима и не разуна, и ако она у животу устава игра врло велику улогу, доказујући то примјерима из њемачких закона.

Надлежност највиших државних органа регулише се свагда додјељивањем власти. Ако је таковој власти прописана, одређена стална садржина, онда се власт претвара у дужност. Министри сматрају по правилу да су обвезани одступити, ако добију неповјерење представничког дома. Овај поступак у већини држава нема свог ослонца у закону.

Ако се то непрелазно, него кроз дуже

мишљење у европској штампи, за то ће јој бити најподесенија Бугарска, са којом иначе није у редовним односима. Тај сукоб не само што ће осујетити реформне акције у Мађедонији, него ће и све оно до чега се дошло на састанку у Ревељу довести у питање.

Дода ли се томе да су ових дана султан и њемачки цар измијенили неколико писама међусобно о посјети њемачког цара у Цариград, извјесно је, да се ради на томе да и Турска приђе тројном савјезу, за који постоји опасност да ће изгубити Италију.

Руско-инглишки споразум

Шта садржи споразум — Шта се прво предузима — Гувернер у Мађедонији.

Споразум, који је закључен између Русије и Инглишке у погледу македонског питања, а који је у штампи европској изазвао читаву буру, према извјештајима „Дели Графика“ састоји се у овоме:

Овај споразум је значајан успијех инглишке дипломације, јер је Русија примила готово све тачке предлога Сер Едварда Греја. Учињене су само неке измјене, да би се поштедила турска осјетљивост и да би се избјегло страховање за status quo на балканском истоку. Али све ове измјене незнатне су.

По томе споразуму ријешено је, да се прво изведе план умирења а за тим да се изведу трајне реформе. План умирења оснива се на ранијем предлогу Грејовом: да се употребе летеће колоне од отоманских трупа, тражећи гарантије за њихово добро предвођење. Ове трупе треба да буду на терету мађедонског цивилног буџета. Сталан план реформа је већег обима. Главно му је обиљежје, да први терет мађедонског буџета буду трошкови грађанске администрације. Предлог о генералном гувернеру остао је по предлогу руском од марта мјесеца с тим, да се постави за 7 година и да му се осигура пенсија.

Криза у Србији

Преговори осујећени — Велимировић положио мандат — Савјетовање — С. Милосављевић — М. Миловановић.

У Србији још није ријешена министарска криза. Таман када се мислило, да је криза приведена крају и да ће се образовати кабинет, ствар се погоршала тако, да се још више заплела. Преговори, који су се водили између старијих и млађих радикала ради постигнућа споразума, нијесу уродили плодом. Није међу њима могло доћи никако до споразума, јер оно што су тражили старији радикали — усвајање апанаже, примање трговинског уговора, продужење рада Н. Скупштине — нијесу никако могли усвојити млађи радикали, а оно што су тражили млађи нијесу прихваћали старији радикали, те су преговори прекинути. Овај неуспијех натјерао је Пера Велимировића да се захвали на саставу владе, налазећи да је учинио од своје стране све што је могао учинити. Предајући краљу дато му пуномоћије за састав кабинета, Велимировић је изјавио да га никако више примати неће. Усљед тога настала су поново савјетовања када је Никола Пашић предложио краљу да понуди опозицију ради састава нове владе што је и учињено, али је вођа радикалне демократије Љуба Стојановић предложио да се криза ријеши позивом Мише Вујића, Светозара Милосављевића или д-р. Милована Миловановића, налазећи да би они, као људи ван Скупштине, били умјеренији и да би се лакше могли споразумјети са опозицијом, која би том приликом пристала да помаже тај умјеренији кабинет, који би одобрио буџет, а за тијем да се Скупштина распусти и да се распишу нови избори. Овај предлог прихваћен је, те је краљ опуномоћио Светозара Милосављевића, да састави нову владу, који је и покушао да ради на саставу, али је још одмах наишао на неке сметње, које су га нагнале да се захвали на мандату, те је састав владе повјерен најзад д-р Милману Миловановићу, посланику у Риму, који је због министарске кризе нарочито био позван. Тако је остала министарска криза још нерије шена и у питању је хоће ли се и како ријешити.

Српство

Нова странка. Срби у Угарској раде на томе, да оснују нову демократску српску странку, ради чега су држали састанке и договоре. Ми мислимо, да Србима није толико од потребе та странка колико им је потребније, да и оне странке што их има раде бар на општим, националним питањима заједнички и споразумно. Од таквог би рада народ српски у Тројединици видио много веће користи него од стварања нове странке. Разуми је се, ако је по срједи народ, а ако су побуде другаче, онда се може схватити ово цепкање на странке.

Опасност по Херцеговце. — Пошљедње кише донијеле су у Херцеговини такву студен, да су усјеви настрадали, а особито дуван. Кад се зна, да велики дио нашега народа у Херцеговини искључиво живи од прихода, што му га дуван даје, појмиће се, да му ова јесен никаква добра не доноси и да настаје велика опасност за тамошњи живаљ.

Жртве у Мађедонији. Братоубилачко ровење по Мађедонији још никако не престаје. Четничка акција је у пуном јеку. Страдају час по било српске било бугарске чете. Највише страда сам народ, јер је он поприште овог четничког надметања. У мјесто, да му ова четничка акција олакшава тешку судбину, она му је отежава, да се с дана у дан све више истребљује. То најбоље показују и најновији извјештаји из Мађедоније, који кипте крвавим жртвама.

Словенство

Чеси за Хуса. У спомен мученичке смрти Јана Хуса у цијелој Ческој су приређиване разне свечаности, од којих нарочиту пажњу заслужује оно, што су у част Хуса учинили православни Чеси у Прагу. У православном храму Св. Николе у Прагу они су му приредили помен, а по подне у недјељи је била вечерња с пјевањем „Св. Вацлаве“ и „Гдје сте божји угодници“. У понедјељак је била приређена „Православна бесједа“, на којој је читан спис „Хус и његова тежња к православној цркви“.

Свесловенски састанак. Прекјуче је отворен свесловенски састанак, на коме су узели учешћа Руси, Срби, Чеси, Бугари, Пољаци, Словенци, Хрвати и Рутени. Посланик чески др. Крамарж изјавио је приликом отварања овога састанка, да Словени не иду на то да буду на уштрб пријестола и државе, него им је сав циљ тај што желе сложно да раде на отклањању опасности, која пријети свима словенским народностима, противу чега једино и устају да се боре. Састанак овај још траје и њему је сврха, да се учини споразум за сазивање свесловенског конгреса и да се у живот приведу сва она предузећа, која иду на постигнуће словенске солидарности на економском и културном пољу. С тога ћемо са овог састанка донијети нарочити извјештај.

ПРОСВЈЕТА

Стјечај за наставнике. Министарство просвјете и црквенијех послова расписало је стјечај за четири наставника: за српски језик као главни и фрацуски или њемачки као споредни предмет; специјалист за класичну филологију уз српски и њемачки језик; за математику и физику као главне, а природне науке као споредни предмет; за црквено пјање осмогласно као главни и богословске науке као споредан предмет. Пријаве су до 1. августа.

Министарске стипендисте. Као и сваке, тако ће и ове године министарство просвјете имати своје стипендисте, те је ово министарство објавило преко званичног листа шта све молиоци за стипендију треба да уз молбу пошаљу.

Гимнастика у нашој школи. Са умним васпитањем је у тијесној вези и физичко васпитање и ако се икад захтијевало упоредно развијање душе и тијела, то је данас. Самим наставним програмом код нас је у школи предвиђена и гимнастика. Тиме се ишло на то, да се дјеца још израниј е снаже за животну борбу како би физички очврснули и могли одговарати својим дужностима. Најумнији и најспремнији људи, ако су слаба тијела и здравља, никада не могу бити способни за озбиљнији посао и рад, који захтијева тјелесни напор и мушку издржљивост. Зато је гимнастика добро дошла. Она се до сада по нашим школама предавала површно и најједноставније. То је било од туда што код нас није било стручњака нити оних који ће нарочито подучавати нашу школску омладину гимнастици. Од нове школске године и у томе погледу стојаћемо много боље. Са стране је добављен нарочити стручњак. То је брат Словенац, Кукец, који је допутовао на Цетиње по нарочитом позиву. Као одличан гимнастичар, он ће подучивати наше млађе официре у гимнастици тако, да ће они моћи по нашим школама предавати гимнастику онако исто као што се она предаје у напреднијем земљама. Радосно поздрављамо овај напредак и желимо сваки успијех у започету правцу.

Дневне новости

Повратили се. У очи Петровдана Њ. Кр. В. Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедниковица повратили су се са Тополице на Цетиње.

Свечаност на Цетињу. Као и сваке, тако је и ове године свечаност о Петрову-дану прослављена на Цетињу на уобичајени начин. Силан свијет и из унутрашњости и ван земље долазио је, да приступи светим моштима цетињског чудотворца, св. Петра. У очи Петров-дана служена је вечерња у манастирској цркви, којом је приликом присутан био Њ. Кр. В. Књаз Господар.

У вече је војна музика свирала по вароши и пред Двором, а врхови Ловћена били су освијетљени.

На сам дан била је архијерејска служба у манастирској цркви, а у дворској капели литургија, на којој су присуствовали Њ. Кр. В. Књаз Господар са члановима владалачког дома и великодостојницима. Народно весеље, које се нарочито развијало под шаторима на Обилићевој пољани, трајало је до зоре и у очи и на дан свечаности.

Француска свечаност. Јуче је у овдашњем француском посланству прослављена годишњица француске републике, којом је приликом г. посланик Серсе примао честитања. Од стране Њ. Кр. В. Књаза честитао му је ордонанс-официр г. М. Томановић, а од стране Њ. Кр. В.

времена стално врши — да се тиме ствара ново право или не? У Енглеској је ова појава темељито посматрана и с тога се тамо говори о конвенционалним уставним правилима, за разлику од правних уставних правила. Краљ има данас као и прије више вијекова право, да именује министре и он право врши формално слободно. У ствари он именује вођу свагдање парламентарне већине за министра-предсједника, по чијем предлогу затим кабинет попуњује. Ту је једно конвенционално уставно правило фактички постало правом, али оно нема принудни карактер, него је попустљиво право, које се свагда промјенљивим политичким односима прилагодити може. Одступање од тих правила није дакле повреда права. То попустљиво право функционише и у континенталним државама, а учињен је покушај, да се оно пребаци на поље политике, која је као наука овластила које стварају право и што поред законодавца и над њиме постоје, неопходно средство за разумијевање државно-правних проблема.

Наводе своје објашњује др. Јелинек примјерима из аустријског државнога права. Као што у Енглеској министар-предсједник и министарство нијесу званична правна установа, тако је и у Аустрији. Министар-предсједник помиње се само у закону о платама тржавних чиновника. Организација министарства нема основа у принудним, правним правилама, него почива на диспозитивноме праву, које има свога ослонца на царевом праву, да именује министре, и на министарској одговорности. Такав су производ аустријског конвенционалног уставног права и народносни министри, као што су их имали Чеси и Пољаци.

Начином вршења државне моћи мијења се устав. А да ли то бива и сталним невршењем неке државне власти? У Енглеској круна за пунијех 200 година није учинила употребу свога право вета према парламенту. Да ли је тиме то право престало? И стоји ли правило, да строго парламентарна владавина искључује крунино вето? Из америчке уставне статиске зна се, да су предсједници Сједињених Држава за 100 година 433 пута употребили своје право вета. Кад би се и за друге државе слична статистика водила, показало би се, да је фактично вршење вета најчешће код закона појединих круновина у децентралисаној држави, јер се садржина тих закона сукобљава са интересима укупне државе. У Пруској не може се доказати ни један случај вета, а то је држава, у којој се заиста не влада парламентарно. Напротив, видимо, да се краљевско вето често врши у Белгији, а то је држава, која се на континенту сматра као углед уставне монархије. Види се, дакле, да се ипак одрицање санкције може сложити са парламентарним системом владавине. Од вршења тога права не зависи у осталом политичка моћ владаочева. Шта више, има један владалац, који по уставу то право и не има, а који је политички много јачи, него многи владаоци, који имају право санкције. Као што се зна, то је њемачки цар, који државне законе само обнародује, али их не потврђује, који је заиста објавио и законе, против које је Пруска гласала у савезном вијећу. Право вета, и ако се не врши, дјејствује као кочило законодавства. У опште, ваља нагласити, да се и дугим невршењем државне власти никако не може извести закључак, да су дотична уставна или законска наређења застарјела. У томе смислу, може се рећи, да државно владавинско право по своме суштаству не застарјева. Познато је, да је данас свуда политичка министарска одговорност, коју парламенти врше, замјенила фактички државно-правну одговорност, која се врши оптужбом министарства пред државним судом. У Аустрији, на примјер, своди се видљиви значај државно-правне одговорности на то, да се предлог за оптужбу министарства у државноме вијећу употребљава као средство демонстрације или опструкције. На инак се може казати, да закони о министарској одговорности, и ако се никад не примјењују, утичу на министре и пружају неко јамство.

Друго питање, које је скопчано са темом о уставним темама, појављује се из сазнања, да сваки устав има недостатака, који се појављују тек послије дуго година и који се обичним средствима интерпретације и аналогије не могу допунити. Ко би при стварању аустријског устава помишљао на могућност вишегодишње опструкције, која рад државне машине не обуставља, јер је то немогуће, али радњу парламента излучује из државних функција и тиме ствара стање, које се у многим случајевима само фактички, а не право регулише? Такво самоуништење повлачи за собом уставне мијене, које се само путем законодавства могу потпуно отклонити. Уставне мијене доводе у таквим случајевима напоњетку до уставнијех промјена, као што то јасно показују догађаји пошљедњих година.

Несравњиво су поучније, него све до сада поменуте, опе уставне мијене, које без тренутног поремећења саме државе производе потпуно разорење постојећег државног реда и стварају као крајњи резултат нов поредак државе. Да до тога дође, потребно је дуго времена и дјејство великијех историјских сила. Ако бацимо поглед на прошлост историје, ми са чуђењем видимо, како се и најдубље основане државе, на којима је она кроз вијекове привидно чврсто почивала, дробе, посрћу, руше, а да их свијесна рука законодавчева није дрмала. Наука о тако лаганом нестајању устава мало је још обрађена.

(Свршиће се.)

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

Књаза Наслједника честитао му је ађутант г. Н. Пејановић. Од стране владе честитао је предсједник министарства г. Л. Томановић. За вријеме честитања свирала је пред посланством војна музика.

Позив. Одбор за свесловенски састанак, који је отворен у Прагу, нарочитим позивом се обратио и на г. Томановића, предсједника министарства, да учествује на овом вијећању било лично, било преко посланика. Г. Томановић се није могао одазвати позиву, но се захвалио, правдајући се приликама у земљи, а на сам дан састанка поздравио је представнике свих словенских народа у Прагу топлим телеграмом, позивајући их, да дођу у Црну Гору, „као безпристрасне судије, да пронађу издајнике словенске народности и поткопаче среће, мира и доброг гласа, њима од вазда миле Црне Горе.“

Пошта. Сав персонал угарско-хрватског пароброд. друштва у Фиуми одрекао је службу, те је од Петров дана друштвени рад био спријечен тако, да бродови овога друштва нијесу саобраћали и због тога није било за Црну Гору никакве поште са стране све до данас.

Завршено. Штампање стенографских биљежака са јавне расправе по дјелу злочина велеиздаје, који излазе у званичним новинама, завршено је.

Пренос поште. До сада се пренос поште између Грахова и Велимја вршио једанпут недјељно, али од јуче је почео да се врши двапут недјељно. — Између поштанског телеграфског одјељења и барског друштва закључен је уговор о преносу поште по скадарском језеру.

Од уредништва. И овај број шаљемо свима онима којима смо пратили први број, а за које држимо да ће примати наш лист. Идући број пратићемо само онима који буду положили дотле претплату администрацији нашега листа. Нарочито ова напомена важи за наше претплатнике ван Цетиња. — Ко не жали да прима даље лист молимо да нам овај број поврати.

Поглед по свијету

Немири у Турској

У пошљедње вријеме учестали су немири у Турској. Они потичу од туда што војници, који су одслужили свој рок, још нијесу пуштени кућама и што се официрима не издају плате. Тако је дошло међу турским војницима до побуне, у којима узимају учешћа и сами официри. Такав је случај био у Скадру. — У Битољу су се три официра одметнули од власти и убили Шемзи пашу у тренутку када је излазио из телефона. Сви ови немири, као год и они на острву Самосу, доведени су у везу са младотурским покретом, али се сада ишљеђењем утврдило, да су то произвољна тумачења, и да ови догађаји са тим покретом никакве везе немају.

ПРИВРЕДА

Крвава ваш на јабукама. Да би се наши привредници сачували од овог опасног штеточине, који за кратко вријеме уништи јабуку, како род тако и само стабло, — привредно одјељење прописало је ова упуства с топлом препоруком, да их привредници пажљиво проуче и по њима се управљају:

Крвава ваш је слична осталим биљним вашима и појављује се у два облика, као *бескрилна* и као *крилата*.

Јабуке, на коме имаде крваве ваши, лако је познати по плавичасто-бијелој навлаци, као да је од памука, која се налази на деблу, гранама и на изданцима. Под том паучинастом навлаком, кад је разгрнемо видјећемо безбројно много мрко-црвенкастих, тромих и једва покретних ситних ваши (уши), које су припијене једна уз другу за кору, а кад се изгњечи испуштају сок црвен као крв, те се због тога и зове крвава ваш.

Размножавање крваве ваши је огромно, јер само од једне ваши у току једне године постају милиони нових ваши.

Крвава ваш храни се соком јабуке, кога сише из свих дрвенастих дијелова јабуке. Она својом бодљом пробуши младу кору јабуке, опружи сисаљку и њоме допре управо до оног дијела (камбијума) из кога се ствара дрво. Заражена мјеста, нарочито на тањим гранама, почињу да одебљавају у облику чворуга. Непрестаним растењем чворуга у обиму унутрашњи притисак толико порасте, да најпослије и кора почиње да пуца у правцу дужине грана и кроз те пукотине оголити се унутрашње нездрвењено ткиво. Крајем јесени један дио ваши угине, а остале се увуку у пукотине коре, да ту презиме.

Идућег прољећа се крвава ваш, ако се на дрвету не уништи, настањује на ивицама пукотина, које су покривене танком кором и подесне са исхрану крваве ваши. Она ту продужује живот и у исто вријеме изавива неправилно стварање и изумирање дрвета.

Крвава ваш је од двојаке штете за јабуке: од *непосредне*, јер трши за свој живот један дио сокова; и од *посредне*, и та је штета много значајнија, јер она својим животом изазива неправилно стварање и изумирање дрвета. Из оба узрока *заражена јабука постепено малаксава, престаје да рађа, гране јој крњљаве и на зараженим мјестима лако се ломе, а поједине почињу да се суше.*

Главније мјере за *предохрану* од крваве ваши јесу:

1. Рањава мјеста на деблу и на дебљим гранама, чим се примијете, одмах замазати блатом (смјешом говеђе балеге и иловаче); или

2. Под јесен добро окречити гушћим кречним млијеком цијело дебло и дебље гране, како би се јаја и све ларве штеточина, што се налазе под кором, уништиле. На тај начин постаје кора дебља и грана глатка и сјајна, а за то што је дебела неће је моћи заразити крвава ваш баш и кад би дошла на њу.

Лијечење заражених јабука најбоље је предузимати с прољећа *прије цвјетања и листања*, јер се заражена мјеста могу боље да уоче, а тако исто и у јесен кад лист опадне. При томе треба поступити овако:

Ако је круна јабуке јако заражена, треба или ископати цијелу јабуку, одмах је посути сламом и запалити, како би се заражена мјеста осмудила и тиме спријечило ширење заразе; или цијелу круну углавити, т. ј. посјећи тестером (пилом) све гране на близу до дебла и спалити их. Дебло и остатак круне окречити густим кречним млијеком, а рањава мјеста на деблу, ако их има, и пресјеке грана облијепити воћарским воском или блатом, под чијом ће заштитом ране расти и сачувати се од крваве ваши.

У практици се против крваве ваши врло добро показала т. зв. *петролеумова емулзија*, која се справља овако:

Узме се 75 грама обичног пераћег сапуна, добро уситни и метне у 1 литар кишнице, па загрије до кључања и једнако мијеша све док се сапун потпуно не раствори. По том скинути са ватре и одмах под непрестаним мијешањем досути 300 грама петролеума. Ову смјешу ваља мијешати дотле, док се петролеум потпуно не помијеша са размућеним сапуном. Кад се охлади ова емулзија, она се згусне.

Један литар овога средства довољан је за лијечење 4 дрвета јабукова преко цијеле године. — Сваких 15—20 дана треба пажљиво прегледати лијечене, а тако исто и здраве јабуке, па чим се примијети какво мјесто заражено крвавом ваши, одмах га премазати справљеном смјесом (емулзијом). *Ови су пријегледи неопходно потребни*, јер се и при најпажљивијем лијечењу дешава, да по неко заражено мјесто остане непримијећено, или да се ваш ту доцније населила, одакле се зараза брзо распростире по цијеломе дрвету.

Од пресудног је значаја, *да се у једном зараженог мјесту лијечење предузме заједнички и истовремено.* Врло мало или ништа неће помоћи, ако само поједини почну да лијече јабуке од крваве ваши по горе-изложеним упуствима, док се у запуштеним воћњацима њихових сусједа налазе легла за крваву ваш.

Народно здравље

Љекарски рецепти. Позната је ствар да се рецептом, који је љекар издао једном за каквог болесника, доцније служе и други, који од исте болести болују. Та је практика врло честа и код нас је има. Сматра се, да оно што је помогло једноме помоћиће и другоме.

Али како стручњаци утврђују, то је из основа погрешно.

Говорећи о томе један љекар овако тумачи:

Употребом старих рецепта могу настати разне рђаве пошљедице. На првом је мјесту опасност да ли ће се моћи утврдити сама болест. Зна се, да кашаљ, главобоља, огањ и т. д. долазе као знаци развијех болести, па ако би се употребио рецепт који је издан некоме за н.пр. кашаљ, може не само непомоћи, но и погоршати, пошто се кашаљ јавља као предзнак сасвим другој болести. Али и да не постоји опасност од тога, рђавих пошљедица том рђавом практиком може бити и од туда што једна болест не подноси увијек један исти лијек, него се мора удешавати према приликама у којима се болесник налази и према стању у коме је. Сем тога утиче на давање лијека и стање болести. Другаче се лијечи болест у почетку, а сасвим другаче доцније. И природа појединих лица — по саставу тијела и радњи појединих органа — може бити различна. Уз то и пол и узраст и начин досадањег живота ваља при лијечењу у рачун узимати, а све то може да оцијени љекар, а не некијешт човјек. Зато је много боље и не лијечити се, него употребљавати љекарске прописе, које су намијењене другим болесницима.

Лака храна. Као добра и лако сварљива храна, нарочито подесна за болесника, је: телећи мозак, телећи језик, телеће ноге, млади голубови, пилећина са пиринчем (оризом), дивљач перната, неварена пшута и т. д.. Како је доказано, да је за болесника најглавнија погодба да би се одржао и брзо опоравио храна, то на њу ваља најстрожију пажњи обраћати. — За храну здравих, који би жељели да свој вијек продуже и буду чили и снажни, љекари препоручују биљну храну. За биљну храну доказано је, да је много боља но месо, те се у свијету могу наћи људи, који се искључиво биљном храном подмирују. То су т. зв. вегетеријанци.

Из бијелога свијета

В. Британија и насеобине јој. По статистичком извјештају, простор В. Британије и насеобина јој износи 12 милијона квадратних миља; он се од 1861. г. повећао за 40%. Тада је Инглишка и насеобине јој обухватала осам и по милијона квадратних миља. Цијело јој становништво броји 400 милијона душа, од кога броја десет од сто — 41 милијон — спада на Инглишку, а већи дио, преко 300 милијона, спада на насеобине у Азији. Прије четрдесет година становништво укупне британске државе бројило је укупно 259 милијона душа. Од цјелокупног британског становништва само 59 милијона припада бијелој раси. Најгушће су од свих насеобина насељени отоци око задње Индије, гдје 300 душа долази на квадратну миљу, док у Аустрији на квадратну миљу долази само три душе. Има 187 градова, који имају преко 50 хиљада душа; сама Калкута има 850 хиљада, што значи да је послије Лондона највеће мјесто у Инглишкој. На малајским отоцима мушки су у огромној већини према женскима тако, да су од стотине становника 72 мушки, а 28 женске. Обратан је одношај на златној обали и ливардским отоцима, гдје на 55 жена долази 45 мушкараца. У самој Инглишкој и Велсу мушке и женске су од прилике у истој сразмјери. Од свију њих најрадије се жене становници отока Тринидада, гдје су од 1000 становника 788 ожењени, односно удати, а 36 их је удоваца и удовица, а само 176 их је неожењених и неудатих. По занимању, највише се баве земљорадњом. По вјероисповијести су различити: има 208 милијона браманаца, 94 милијона муслимана, 38 милијона хришћана и будиста 12 милијона.

Чудновата парница. Недавно се пред једним немачким судом одиграла комична парница, у којој су главну улогу играли представници животињског царства пас, мачка и крава. Парница је била доста замршена, али соломонска пресуда задовољила је све. За подлогу парнице служио је овај догађај: Пас се био залетио на мачку и она се дала у бијег, те је за своје сретно спасење изабрала шталу. Судбина је хтјела да је баш у томе тренутку дјевојка музла краву. Знајући од прије за свирепе псеће зубе мачка се није много размишљала. Скочила је на краву, да би се спасла свог опасног гониоца. Крава се од тога ненаднога скока толико била преплашила, да се задњим ногама толико одбацила, да је дјевојку свалила и јако озледила. Због тога је настала парница. Сваки власник животиње одговарао је за штету, пошто ни пас, ни мачка, ни крава нијесу били једнога газде, но разнијех. Како се није могло утврдити ко је штету проузроковао и ко је главни кривац, то је суд осудио да власници свију животиња, дакле: краве, мачке и пса, плате дјевојци штету за повреду и штету.

Од ковача — умјетник. Ту скоро је у Паризу ангажован за оперног пјевача неки Руселије, који је прије тога био ковач. Живот овога срећног ковача са дневницом од двије и по марке, која је нарасла сада на 6400 марака од вечери мали је роман. Он је прије неколико година радио у ливници гвожђа у Алжиру, кад је управник паришке опере Желард, путујући по Алжиру, и њу разгледао. Пролазећи кроз ливницу, тргао га је глас једнога радника, који је, радећи, пјевао. „Како се зове тај човјек?“ питаше он. Рекоше му да се зове Руселије, па га доведоше к њему. „Ви имате одличан глас, хоћете ли ићи са мном у Париз?“ „Зашто не; поћићу!“ одговорио је радник. Управник опере видио је, да Руселије има одличан глас, те га је сам обучавао. Тако је некадањи алжирски ковач постао први оперни пјевач у Француској!

Зграда од папира. Ових дана подићи ће се у Америци прва зграда од папира (карте). Та ће зграда бити тако направљена, да ће се моћи расклапати и преносити с мјеста на мјесто. Њу ради један јапански архитект.

Ерентал и Титони. Страни листови јављају, како ће се у мјесецу августу састати министри спољних послова аустријски Ерентал и талијански Титони. Њихов састанак биће у Моравској, али неће имати никако службени карактер, но чисто приватан.

Нови рад М. Горког. Максим Горки се сада јавио у једном петроградском часопису са најновијим својим књижевним радом. То је позоришни комад под насловом: „Најнижи од најнижега.“ У њему он износи прилике из руског друштва. Када тај рад његов буде оштампан, што се рачуна, да ће бити до јесени, приказиваће се у коме позоришту.

Кратке вијести

— Српски посланик у Лондону М. Миличевић умро је од капље.

□ Министарска криза у Србији није још ријешена.

△ У бугарском Собрању претреса се нацрт адресе, која је парафроза пријестоне бесједе.

✕ Због Крита и Самоса, дошло је до сукоба између Турске и Грчке.

□ На свесловенском састанку у Прагу су од стране краљевине Србије три универзитетска професора, међу којима је и Ј. Цвијић.

У Србији се уводе нове униформе за официре, која ће бити слична француским.

⌒ У штампи се био пронио глас како је на краља талијанског извршен атентат, али се тај глас показао као неистинит.

○ У Лисабону се појавила нека нарочита врста мухе, која немилостиво штети стоку, особито ситнију.

+ Власник радикално-националног листа „Руса“, А. Суворин, обуставио је излажење овога листа.

≈ Штрајк капетана и машиниста угарско-хрватског пароброд. друштва, појавио се уиљед тога, што нијесу њихови захтијеви усвојени.

— На броду који је пошао од Солуна за Цариград рањен је Фазли паша. Рањио га је један Арнаутин.

Наш лист. Први број нашег листа наишао је на врло лијеп пријем. Онога дана када је први пут угледао свијета, на Цетињу је био прави грабеж око њега и чисто су се многи натјецали ко ће га први уграбити. У унутрашњост је био побудио велику радозналост тако, да смо били обасути разнијем питањима са свију страна наше земље о „Цетињском Вјеснику“. Од људи, који су мјеродавни у пресуђивању о задатку штампе, добили смо одобравање и знаке допадања, што све показује, да је лист примљен у цијелој земљи тако као још ни један лист.

„ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК“ може се добити на Цетињу: **у књижари П. Калуђеровића, кавани Марка Ћурчића и бараци на пазару.**

Претплату ваља слати искључиво администрацији листа.

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник професор **Божо Новаковић.**